

7/12933

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Türkiye İş Kurumu İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı

Sayı: B.13.1.TİK.0.73.00.08.610/110738
Konu: Yazılı Soru Önergesi

06/04/2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Balıkesir Milletvekili Sayın Ahmet Duran BULUT'a (7/12933 Esas No'lu) ait yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımız cevabı ekte sunulmuştur.
Bilgilerinize arz ederim.

Ömer DİNÇER
Bakan

Ek: Yazı (5 Sayfa)

Balıkesir Milletvekili Sayın Ahmet Duran BULUT'a ait 7\12933 Esas No'lu Yazılı Sorularına İlişkin Bakanlığımızın Cevabı

İşsizliğin ve ona bağlı diğer toplumsal sorunların çözümü yönünde, Hükümetimiz, Bakanlığımız ve bağlı ve ilgili Kuruluşlarımızın tümünde hakim olan eğilim, sorunla yüzleştikten sonra geç kalınmış şekilde “reaktif” tutum takınmak değil, henüz sorunla yüz yüze gelmeden önce gerekli tedbirleri ve çözüm önerilerini devreye sokan “pro-aktif” yaklaşımdır. Bu yaklaşımla, işsizlik ya da kriz nedeniyle yeni işten çıkarılmalar henüz açığa çıkmadan ve önemli boyutlara ulaşmadan, bunu önleyecek, azaltacak adımlar atılmıştır. Bu çerçevede, gerek Hükümet Programı ve Eylem Planı ile 2010-2012 Orta Vadeli Programı çerçevesinde öngörülen tedbirler, gerek Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın sorumluluğunda yürütülen ve daha çok sosyal politika yönünden önem arz eden faaliyetler ve gerekse İŞKUR tarafından aktif ve pasif işgücü programları çerçevesinde yürütülen çalışmalar ve projeler, işsizliğin önlenmesine yönelik olarak atılan en genel adımlara işaret etmektedir.

Bu bağlamda 2010-2012 dönemi Orta Vadeli Programda da belirtildiği üzere nitelikli insan kaynağının geliştirilmesine yönelik eğitim programları hayata geçirilecek; istihdamın artırılması ve kayıt dışılığın azaltılması amacıyla, güvenceli esneklik yaklaşımı çerçevesinde esnek çalışma modelleri teşvik edilecek ve yaygınlaştırılacaktır. Bu kapsamda sosyal diyalog kanalları etkili olarak işletilecek; işletmelerin ve çalışanların dünyada ve ülkemizde yaşanan değişimlere uyum sağlama kapasite ve yetenekleri artırılacak; işgücü piyasasında başta gençler, kadınlar ve özürliüler olmak üzere dezavantajlı kesimlere yönelik destekleyici politikalar sürdürülecek; işletmelerin ilave istihdam oluşturmalarını kolaylaştıracak ve kayıt dışına yönelişi önleyecek yeni modeller geliştirilecek; Aktif işgücü programları, krizin işgücü piyasasında yarattığı olumsuz etkiler de göz önüne alınarak, işgücü piyasası ihtiyaç analizleri doğrultusunda yaygınlaştırılacak ve bu programların işgücü piyasası üzerindeki etkileri değerlendirilecek; aktif işgücü programlarının etkin uygulanması yönünde İŞKUR'un kurumsal kapasitesi geliştirilecek; işsizlere yönelik, başta toplum yararına çalışma programları olmak üzere, kısa vadeli istihdam yaratmayı sağlayan programlara devam edilecektir.

Özellikle küresel ekonomik kriz şartlarında ağırlaşan tabloya rağmen, alınan tedbirler, ortaya konan teşvik ve istihdam paketleri, kararlılıkla yürütülen ekonomik ve sosyal politikalar sayesinde krizin muhtemel olumsuz etkileri en aza indirilmiştir. İstihdamda olanların işlerini kaybetmemeleri; işsiz vatandaşlarımızın ise istihdama kazandırılmaları amacıyla, mevcut düzenleme ve uygulamalara ek olarak, kamuoyunda “istihdam paketleri” olarak da bilinen yasalarla, işsizlikle mücadelenin hukuki ve idari zemini güçlendirilmiştir.

Bu kapsamda;

5763 Sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunla,

- İşsizlik nedeniyle gelirleri düşen vatandaşlarımıza yönelik olarak, işsizlik sigortasının kapsamı ve işsizlik ödeneği miktarı konusunda iyileştirmelere gidilmiştir. İşsizlik ödeneğinin daha kısa sürede bağlanmasına imkan sağlanmış ve işsizlik ödeneği miktarı yaklaşık %12 oranında artırılmıştır.

- Gençler ve kadınların istihdamını artırmak amacıyla, mevcut istihdama ilave olarak işe alınan kadınlar ile 18-29 yaş arası gençlere ait işveren sigorta priminin 5 yıl boyunca kademeli olarak İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması hükme bağlanmış; böylece genç ve kadın istihdamı teşvik edilmiştir.

- İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin aktif işgücü programları çerçevesinde sunulan hizmetlerden yararlanabilmesi amacıyla İşsizlik Sigortası Fonundan kaynak kullanılmaya başlanmıştır.

5838 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunla;

- Kısa çalışma ödeneği miktarı % 50 arttırılmış, kısa çalışma ödeneğinin ödenme süresi 3 aydan 6 aya uzatılmıştır. Böylece, küresel ekonomik kriz nedeniyle yoğun işten çıkarmaların önüne geçilmiştir.

- Kadınların ve 18-29 yaş arası gençlerin istihdamını teşvik amacıyla 5763 sayılı Kanunla getirilen teşvikin süresi 1 yıl daha uzatılmıştır.

5921 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla;

- İşsizlik ödeneği alan kişilerin, 01.10.2009 tarihinden itibaren işe alınması halinde prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan işçi ve işveren payı sigorta primleri ile genel sağlık sigortası priminin kalan işsizlik ödeneği süresince İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanması öngörülmüştür. Böylece yeniden işe girmek ve daha fazla gelir elde etmek suretiyle işsizler; daha düşük maliyetli işçi çalıştırmak suretiyle de işveren lehine avantaj sağlanmıştır.

- Teşvikli yatırımlara bağlı olarak gerçekleştirilecek istihdam için, prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan işveren sigorta primi hisselerinin tamamının Hazine tarafından karşılanması sağlanmıştır.

- Böylece işverenin istihdam maliyetleri düşürülmek suretiyle hem mevcut istihdamın korunması hem de ilave istihdam teşvik edilmiştir.

Bu çalışmalar ve alınan önlemler çerçevesinde, yeniden yapılandırılan ve görev alanı genişletilen İŞKUR, klasik iş ve işçi bulmaya aracılık hizmetleri yanında, işgücü piyasasını izleyerek aktif ve pasif işgücü programlarının etkin bir şekilde uygulanması, işgücü yetiştirme kursları, meslek danışma merkezi faaliyetleri, iş arama becerileri konusunda yürüttüğü çalışmalar, "yaşam boyu eğitim" felsefesiyle çalışan işgücünün istihdamda kalmasına yönelik işletmelerde eğitim faaliyetleri, ulusal ve uluslar arası bağlantılı projeler yoluyla her açıdan işsiz vatandaşlarımızın istihdamı, çalışanların ise istihdamda kalabilmelerinin desteklenmesi yönünde özveriyle çalışmaktadır.

İstihdam hizmetleri kapsamında; 2009 Ocak-Aralık döneminde 105.263 kişi; 2010 Ocak-Şubat döneminde ise 23.164 kişi İŞKUR tarafından ülke genelinde işe yerleştirilmiştir.

Eğitim-istihdam ilişkisinin zayıflığının, işsizliğin önemli nedenlerinden biri olduğunu dikkate alınarak mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılarak aktif işgücü programlarının çerçevesi genişletilmiş, işgücü yetiştirme kursları ve toplum yararına çalışma programlarına ek olarak girişimcilik ve staj programları gibi yeni uygulamalar başlatılmıştır. Bu programları daha etkin bir şekilde uygulamak için Bakanlar Kurulu Kararı ile 2009 ve 2010 yılları için sırayla 511 ve 509 milyon TL olmak üzere Aktif İstihdam Programları için İŞKUR'a toplam 1 milyar 20 milyon TL'lik kaynağı kullanma imkanı verilmiştir. Böylelikle 2009 yılında düzenlenen 10 bin 113 programa, 120 bin 099'u erkek, 93 bin 753'ü kadın olmak üzere toplam 213 bin 852 kişinin katılımı sağlanmıştır. Yine 2010 Ocak-Şubat döneminde düzenlenen 1.392 programa, 16 bin 878'i erkek, 13 bin 529'u kadın olmak üzere toplam 30 bin 407 kişinin katılımı sağlanmıştır.

Söz konusu kaynak ile bir yandan vasıfsız işgücü, donanımlı hale getirilmekte, diğer yandan da işsizliğin meydana getirdiği olumsuz sosyo-psikolojik etkiler azaltılmaktadır. Ayrıca toplum yararına çalışma programlarıyla, bir yandan işsizlerin geçici bir süre istihdama katılarak gelir sahibi olmaları sağlanmakta, diğer taraftan krizle mücadele için gerekli olan toplam talebin artırılmasına katkı verilmektedir.

İŞKUR, yukarıda sayılan hizmetlerinin yanı sıra, istihdamın geliştirilmesine dönük olarak, çeşitli hedef gruplarına yönelik etkili projeler ve programlar da geliştirmektedir. Bu projelerden devam edenler ve henüz tamamlanmış olanlar aşağıda belirtilmiştir.

-Aktif İstihdam Tedbirleri ve Yerel Düzeyde Türkiye İş Kurumu'na Destek Projesi: Projenin genel amacı, hedef grup olarak belirlenen gençlerin ve kadınların istihdama girişlerini desteklemektir. Projenin özel amacı ise, İŞKUR'un özellikle yerel düzeyde daha etkin istihdam hizmeti sunmasını sağlamak ve aktif istihdam tedbirleri içeren hibe planı uygulamaktır. Toplam bütçesi 20 milyon Avro'dur. Proje kapsamında 25 ilimizde 101 proje onaylanmış ve uygulamaya konulmuştur.

-Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu: Proje değerlendirme süreci devam eden ve 21 ay sürecek bu proje ile İŞKUR'a, özellikle yerel düzeyde olmak üzere, daha etkili kamu istihdam hizmeti sağlaması konusunda yardımcı olmak; ayrıca kadınların istihdamının artırılması bakış açısı ile birlikte, onların daha iyi işlere ulaşmalarını sağlamak ve kadınların işgücü piyasasına girişlerinin önündeki engelleri azaltmak amaçlanmaktadır. Operasyon, 15 cazibe merkezi ve onların art alanlarında (12 NUTS II bölgesi) uygulanacaktır. Operasyon sonucunda toplam 4.000 kadına girişimcilik eğitimi, 1.200 kadına çocuk/yaşlı bakım eğitimi, 12.000 kadına istihdam garantili kurs, 18.000 kadına kariyer danışmanlığı ve rehberliği hizmetleri verilmesi beklenmektedir. Projenin bütçesi 27.150.589 Avro'dur.

-Genç İstihdamın Artırılması Operasyonu: Gençlere uygulanacak aktif işgücü programları ile gençlerin istihdam edilebilirliklerinin artırılması, her ilin işgücü piyasasına bağlı olarak belirlenen mesleklerde girişimcilik eğitimleri düzenlenmesi ve kendi işlerini kurmaları yönünde rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi, okuldan işe geçişi kolaylaştıracak (staj) imkanların artırılması, mesleki yeterliliklerinin artırılması, çıraklık programlarından yararlananların sayısının artırılması hedeflenmektedir. Bu operasyonun süresi 24 ay olup, bütçesi 27.700.000 Avro'dur.

-Kamu İstihdam Hizmetlerinin Etkinliğinin Artırılması Operasyonu: Operasyonun amacı; İŞKUR, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları ile sosyal tarafların istihdam hizmetlerinin kalitesinin ve etkinliğinin geliştirilebilmesi amacıyla idari kapasitelerini güçlendirmektir. Süresi 30 ay olan operasyonun bütçesi, 12.3 Milyon Avrodur. 2010-2012 uygulanması planlanan projenin programlama aşaması devam etmektedir.

-Herkes İçin İnsana Yakışır İş: Ulusal Gençlik İstihdam Programı ve Antalya Pilot Bölge Uygulaması: ILO, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) gibi Birleşmiş Milletler örgütleri ve İŞKUR işbirliği ile Ekim 2009-Eylül 2012 tarihleri arasında yürütülecektir. Projenin Bütçesi 3 milyon 980 bin Dolar'dır. Proje ile, Antalya'da işgücü piyasasındaki hassas gruplar (göçmen ailelerdeki genç erkek ve kadınlar) arasında işsizlik oranının azaltılması ve gençlerin işgücüne katılım oranlarının artırılması hedeflenmektedir.

-Sektörler Arası İşbirliğine Dayalı İstihdamı Geliştirme ve Girişimciliği Destekleme Projesi: İŞKUR, projenin sorumlu kuruluşu olup, diğer ortakları BTC (Bakü-Tiflis Ceyhan Boru Hattı Şirketi) ve KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme Başkanlığı)'dır. Proje, 01 Ocak 2009 tarihi itibarıyla uygulamaya girmiş ve 30 ayda

tamamlanması planlanmaktadır. Proje için öngörülen bütçe 4.582.440 Dolardır. Projenin hedef kitlesi ve yararlanıcıları; iş arayanlar, iş kurmak isteyenler ve işini geliştirmek isteyen KOBİ'lerdir. Projenin amacı, sürdürülebilir gelir temelinde, sunulacak hizmetler yoluyla, Çukurova bölgesinde yaşayan halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkı sağlamaktır.

-GAP 2 Projesi: 18 Haziran 2008 tarih ve 26910 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak 2008/11 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile yürürlüğe konulan GAP Eylem Planı kapsamında hazırlanmıştır. GAP Eylem Planı, Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak illerini kapsamaktadır. 2008-2012 yılları arasında uygulanacak olan GAP-2 Projesi'nin işgücü yetiştirme programlarının yaygınlaştırılması ve bu programların etkinliğinin artırılması, kendi işini kurmak isteyenlere yönelik eğitim programları ve danışmanlık hizmetlerinin etkin biçimde verilmesi, işgücü piyasasına girişleri kolaylaştırmak amacıyla mesleki danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve etkin hale getirilmesi, istihdamı artırmaya yönelik hibe programı geliştirilmesi olmak üzere dört adet bileşeni bulunmaktadır. Proje ile bölgedeki nitelikli işgücü açığının kapatılması için mesleki eğitim; işsiz kişilere dönük danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi, hibe yoluyla bölgenin proje uygulama kapasitesinin güçlendirilmesi ve Toplum Yararına Çalışma Programlarının artırılması amaçlanmaktadır. GAP-2 Projesi için 139.329.000 TL bütçe öngörülmüş, 2010 yılı için 38.212.000 TL kaynak ayrılmıştır.

-Sosyal İçerme Önceliği Operasyonu: Projenin amacı, özel itina gösterilmesi gereken kişilerin istihdam edilebilirliğinin artırılması, işgücü piyasasına erişimlerinin kolaylaştırılması ve işgücü piyasasına girişlerinin önünde yer alan engellerin ortadan kaldırılması olup, tahmini bütçesi 30 Milyon Avro'dur. Operasyon 2009 Yılı Mali Programlama kapsamında hazırlık çalışmaları Haziran 2009'da başlamıştır. 2010 yılında uygulanması için çalışmalar devam etmektedir.

Öte yandan kayıt dışılığın önlenmesi için Bakanlığımız çalışmalarını sürdürmektedir. Tüm hükümleri 2008 yılı Ekim ayı itibariyle yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda da kayıt dışı istihdamın önlenmesi konusunda önemli hükümler getirilmiştir:

-“Ücret, Prim, İkramiye ve Bu Nitelikteki Her Türlü İstihkakın Bankalar Aracılığıyla Ödenmesine Dair Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde, 10 kişinin üzerinde işçi çalıştıran işyerlerinde ücretlerin bankalar vasıtasıyla ödenmesi öngörülmüştür.

-Kendi nam ve hesabına çalışanların (tarım da dahil) sigortalılıklarının bildiriminin, faaliyetleri ile ilgili kayıt ve tescilleri yapılan vergi dairesi ve meslek kuruluşlarınca yapılması zorunluluğu getirilmiştir.

-Kayıt dışı istihdam konusunda yapılan denetimlerde caydırıcılık sağlaması için uygulanan idari para cezaları artırılmıştır.

-Esnek çalışanların kayıt altına alınması için düzenlemeler yapılmıştır.

-İsteğe bağlı sigortaya müracaat ve devam şartları kolaylaştırılarak, daha fazla kişinin kayıt altına alınması, bunların genel sağlık sigortası kapsamına alınmaları ve sisteme dahil edilmeleri, dolayısıyla kayıt dışı istihdamın önlenmesi amaçlanmıştır.

-Tarımsal faaliyetlerde bulunanların sisteme dahil edilmesine yönelik olarak, sigortalılık için prime esas kazançları ve ödeyecekleri prim miktarlarının 15 yıla yayılacak şekilde kademeli olarak artırılması öngörülmüş, daha fazla kişinin sisteme dahil edilmesi öngörülmüş ve bunların genel sağlık sigortası kapsamına alınmaları da sağlanarak sigortalılıkları özendirilmiştir.

-Kanunun 8 inci maddesinin 7nci fıkrası hükümlerine istinaden; bankalar ve kamu kurum ve kuruluşlarına, işlem yaptığı kişilerin sigortalılık bakımından tescilli olup olmadığını kontrol etme yükümlülüğü getirilmiştir.

-5510 sayılı Kanunun 59 uncu maddesinin yedinci fıkrasına istinaden çıkarılan 27/9/2008 tarihli ve 27010 sayılı Kamu Denetim Elemanlarınca Yapılacak Tespitler Hakkında Yönetmelik gereğince, kamu kurum ve kuruluşlarının denetim elemanlarınca 5510 sayılı Kanun kapsamındaki işyerlerinde yapılan denetimlerde, aynı zamanda sigortalılık kontrolü de yapılması ve sigortasız olarak tespit edilenlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi öngörülmüştür.

-Kayıt dışı istihdamın önlenmesi çalışmaları kapsamında Sosyal Güvenlik İl Müdürlükleri ve Sosyal Güvenlik merkezlerinde "Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Servisi" kurulmuştur.

-Sosyal Güvenlik Kurumu taşra birimlerinde görev yapmak üzere sosyal güvenlik kontrol memurları istihdamı sağlanarak, yıllar itibariyle bunların sayıları artırılmış ve 2009 yılı içerisinde sosyal güvenlik kontrol memurlarına defter ve kayıt inceleme yetkisi de tanınarak taşra birimlerindeki işlemlerin daha kısa sürede sonuçlandırılması sağlanmıştır.

-Sağlık Bakanlığı ile yapılan çalışmalar sonucunda; belli sektörlerde çalışanların tabi tutulduğu portör muayene listelerine "T.C Kimlik Numaraları"nın da eklenerek listelerin Kurumumuza gönderilmesi konusunda Sağlık Bakanlığınca Sağlık İl Müdürlüklerine talimat verilmiş ve 2008 yılı Temmuz ayından itibaren Sağlık İl Müdürlüklerinden portör muayene listeleri alınarak Kurum tescil kayıtlarından kontrolleri yapılmaya başlanmıştır.

-Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı ile yapılan çalışmalar sonucunda; 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik ekinde bulunan Ek 1(işyeri bildirimi) ve Ek 2 (çalışanların bildirimi) formlarının Sosyal Güvenlik İl Müdürlüklerine gönderilmesi talimatlandırılmış ve 2008 yılı Temmuz ayından itibaren gönderilen bu formlardan Kurum tescil kayıtlarından kontrolleri yapılmaya başlanmıştır.

-2008 yılı Mayıs ayından itibaren kurulan ALO 170 İhbar Hattı ile özellikle kayıt dışı ihbar ve şikayetlerin elektronik ortamda ilgili birimlere iletilmesi ve incelenmesinin sağlanması uygulaması başlatılmıştır.